

Božji služabnik Janez Gnidovec

VI. Skopljanski škof

10. Gnidovčeva potovanja izven škofije

L. 1926 je z dr. Jegličem odpotoval na evharistični kongres v Chicagu. Obiskala sta Baragov grob v Marquettu. Gnidovec je spet nabiral potrebščine za svojo škofijo. Na povratku je oba škofu srečal v New Yorku p. Hugo Bren. Ob Gnidovčevi smrti je to srečanje opisal tako:

»V slavnostnem sprevedu smo stopali v tamkajšnjo slovensko cerkvico. Na najčastnejšem mestu seveda škof dr. Jeglič, še ves zravnin in zavedajoč se, da je med svojimi duhovnimi otroki tako rekoč še onstran morja njihov višji pastir.

Pred njim je šel kot skromno jagnje škof dr. Gnidovec.

Tu sem imel nazorno gledati še nekaj drugega. Tisto, kar uči dogmatika, to namreč, da milost ne uničuje narave, ampak z njo in po njej sodeluje ter jo spopolnjuje. Jeglič in Gnidovec, oba svetniška lika, a tako različna po značaju in nastopu. Jeglič po naravi grčast gorenjski hrast, po milosti ognjeviti Pavel.

Gnidovec po naravi mehka dolenjska lipa, po milosti pa ljubeznivi Janez.

Njega je že takrat milost popolnoma prekvasila. Milost pa ne zna delati svetnikov samo iz odporne hrastovine, kot je bil Jeglič, ampak tudi iz mehke lipovine, iz kakršne je bil po naravi Gnidovec. Vsak svetnik, bodisi iz te ali one snovi, je heroj, junak, ki njegova dela, katera vrši, vzbujajo tem večje občudovanje in spoštovanje, čim manj se zde sorazmerna njegovi naravi.« (Cvetje z vrtov sv. Frančiška, 1939, str. 71.)

Chicago, 1926 (od leve na desno): katehet Žužek, škof Gnidovec, ekonom Markež (s klobukom), škof Jeglič, Mihelič, Pirnat

Na poti nazaj se je spet ustavil v Sloveniji. Prišel je na sestanek sošolcev, ki so ga 10. avgusta priredili pri župniku Koprivcu na Breznici. Gnidovec je bil pri obedu zgovoren, njegovo pripovedovanje je bilo spodbudno in pobožno. Eden od navzočih, župnik Mihelčič, pravi: »Videli smo njegovo ascetično globino in po tihem smo si izpraševali vest, kakšno je naše duhovno čustvovanje v primeri z njegovim.«

Naslednje leto je "J. F. Gnidovec, C.M., škof skopljanski" poslal za Katoliške misijone to poročilo:

»Slovenskemu ljudstvu! (...)

Ko mi je pred poltretjim letom bila poverjena skopljanska škofija, nisem poznal razmer podrobno, samo splošno mi je bilo znano, da so težavne. Sedaj pa čutim težo posebno tudi v tem, ker manjka sredstev. (...)

V Letnici, na jugovzhodni strani Kosovega polja, imamo romarsko cerkev Matere božje, tako zvane Majke božje Črnogorske. Na to znamenito božjo pot prihajajo verniki iz drugih krajev škofije ter se z velikim zaupanjem priporočajo Materi božji. Tudi nekatoličani visoko cenijo to božjo pot. Preprosta cerkev je pa sedaj v tako žalostnem stanju, zlasti radi potresa pred nekaj leti, da je nevarnost, da se poruši. Popravila bi mnogo stala; po mnenju strokovnjakov je boljše, da se sezida nova cerkev.

Druga stvar, ki me mnogo muči, je silno pomanjkanje cerkvic ali kapelic po raznih širnih krajih škofije. Kako mi je težko, da verniki, ki so tako daleč od cerkve, niti takrat, kadar pride k njim duhovnik, npr. za velikonočno sv. obhajilo, ne morejo imeti službe božje v dostojni kapelici, ampak v zasebni hiši ali v kakem drugem prostoru.

Kolikokrat mi prihajajo na misel lepe poljske in vaške kapelice po Sloveniji! Da bi mi tu imeli vsaj kaj takega, da bi mogli postaviti notri oltar in bi s tem že dobili neko versko središče za vernike, ki so tako daleč od kraja, kjer se vrši redna služba božja!

Tretja stvar, ki mi dela velike skrbi, so veliki potni stroški za duhovnike, ki morajo potovati v oddaljene kraje, da delijo svete zakramente in poučujejo otroke.

Še ena stvar mi je zelo pri srcu; to je skrb za duhovniški naraščaj. Imamo majhno semenišče s 14 dijaki; majhno število ali vendar veliki stroški.

Obračam se do blagih src, ki hočejo pomagati, da se utrjuje Kristusovo kraljestvo med verniki tukajšnje škofije. (...)

V prošnji niti omenil nisem drugih zadev, na primer karitativne potrebe, skrb za uboge, bolehnne, siromake, ki jim manjka potrebne obleke itd.

Vsem, ki bodo kaj darovali, naj Bog prav obilno povrne, na priprošnjo brezmadežne Device Marije, sv. Jožefa in sv. Terezije od malega Jezusa. Naj jih sv. angeli varuhi varujejo in srečno pripeljejo v nebeško domovino.«

Prošnja je datirana v Prizrenu 17. maja 1927 in sta jo priporočila škofa Jeglič in Karlin.

Konec julija 1. 1933 je Gnidovec prišel v Ljubljano na biserno mašo svojega dobrotnika Jegliča. Obenem s tem jubilejem je tedaj vsa Slovenija proslavljala 1900-letnico odrešenja človeškega rodu na križu. Na slavnostih je bilo poleg Gnidovca še devet škofov iz Jugoslavije. »To je bila brez dvoma največja katoliška verska proslava, kar jih je slovenski 'narod priredil dotlej v zgodovini, saj se je okrog 60.000 vernih Slovencev zbralo okoli križa in svojega nekdanjega vladika.« (Jagodic, Nadškof Jeglič, str. 335).

15. novembra 1933 je Gnidovec pisal ljubljanskemu škofu in ga prosil, naj da med duhovnike in vernike razdeliti 100 izvodov verskega mesečnika Blagovest, morda

po dekanijah. »Moj namen je - pravi - vzbuditi zanimanje za potrebe skopljanske škofije, zlasti z obzirom na prepotrebne kapelice in cerkve.«

L. 1935 se je udeležil velikega evharističnega kongresa v Ljubljani. Tedaj je obiskal razne kraje. Šel je k sošolcu Mihelčiču - takrat sta se videla poslednjič - v Zaplano nad Vrhniko. Prosil je darove za velike potrebe v Skoplju. Bil je ljubezniv in resen in tako utrujen, da je komaj premikal noge. Ker ga je župnik poznal, je vedel, da bi bilo zaman, če bi mu svetoval, naj bolj pazi na zdravje. Videti je bilo, da bremena ne bo mogel več dolgo nositi. Ko je škof vstopil v župnišče, je bila v veži priletna žena. Ni ga spoznala, a se je zelo začudila, da je ni ne pogledal ne ogovoril.

Takrat je škofa spremljal g. Dorčič. Spominja se, da s povsod šla najprej v cerkev, potem šele v župnišče. Dalj časa s se ustavila samo tam, kjer je "snubil" kakega duhovnika. Gnidovec je delil podobice prečistega Marijinega Srca, na katerih bila natisnjena molitev za umirajoče.

Najbrž je bilo na enem teh potovanj, ko je Gnidovec obiskal Zakrajškovo hišo na Ponikvah pri Trebnjem. Doma je bila samo mati. Visokega obiska se je tako prestrašila, da ni mogla niti spregovoriti. Škof se ni ustavil, samo rekel je: »A, tu je Viktor doma«, in šel naprej. G. Zakrajšku o tem ni nikdar spregovoril.

Že prej je bilo omenjeno, da je takrat obiskal kurata Antona Hafnerja v Begunjah.

Naslednje leto (junija 1936) so Gnidovca proti pričakovan dočakali v Mariboru na Slomškovih dnevih. Prireditelji so pripravili šopka samo za dr. Jegliča in dr. Rožmana in so bili zadregi, ko je za njima izstopil še Gnidovec. Skopski škof torej odšel s kolodvora brez šopka, pa se mu je kar dobro zdelo. Ravnatelj Cirilove tiskarne Franc Hrastelj je vedel, da ni zameril; kljub temu se mu je šel opravičevati. Izročil mu je pismo in dar. Gnidovec se je zahvalil z besedami: »Meni ste dali najlepšo rožo. Najlepša roža je dobro delo, ki ste ga napravili za zidanje mojih cerkva.« Zmenila sta se, da bo tiskarna sv. Cirila razposlala po Štajerskem položnice za podporo skopski škofiji.*

*29. januarja 1935 piše 78-letni Jože Nučič iz Ribnice na Pohorju, da mu je župnik izročil položnico, naj nabira za Gnidovčeve namene. V treh dneh je "vkljub tej veliki krizi" nabral 180 din, kar pošilja. (Gnidovca pozna že od l. 1924, ko je služil v Mengšu pšri usmiljenkah in včasih kot voznik prišel v Groblje. Priporoča se v molitev; rad bi v kak samostan v Celju, da bi delal

pokoro).

Gnidovec je ravnatelju povedal: »Imam veliko zaupanje božjega služabnika Slomška. Izročam mu svoje težave in veruje da mi je velik pomočnik pri delu, ki sem ga začel po vzorih Cirila in Metoda.«

Odmev Gnidovčeve navzočnosti na evharističnem kongresu in na Slomških slavnostih je bil "na dan sv. apostola Pavla 1936" oddana "Prošnja za pomoč v namene skopljanske škofije". V njej pripoveduje škof, v kolikšno tolažbo mu je bilo spoznati blagohotno razpoloženje med Slovenci, da duhovno in gmotno pomagajo skopljanski škofiji. Po posebni Rožmanovi naklonjenosti je dobil iz njegove škofije že tri duhovnike; potrebuje pa jih mnogo več. Med načrti in potrebami našteva škofijsko cerkev, ki naj bi se imenovala katedrala sv. Josipa, druge cerkve in kapele in razne ustanove.

V drugem delu izraža spoštovanje do božjih služabnikov Slomška in Baraga. Pove, da je bil "v 61. letu svoje starosti" zadnjikrat v domači župni cerkvi presv. Trojice v Ajdovcu. »Od tam sem pohitel v Dobrnič, kjer še stoji v cerkvi krstni kamen (...). Potem sem se odipeljal še v Malo vas, da si ogledam v graščini sobo, kjer je bil Baraga rojen. Želim, da se pomnože molitve po željah prevzvišenega g. ljubljanskega nadpastirja, da bi Bog poveličal blagopokojnega služabnika božjega Friderika Baraga. Naj bi se čimprej začelo moliti v ta namen tudi v Baragovem domu v Skoplju.«*

*Ljubljanski škofijski list, 19. sept. 1936. Ponatisnjeno v Baragovem vestniku XV, št.1. "Baragov dom" naj bi bilo zavetišče za stare in onemogle, prrevsem pa za neozdravljive bolnike, ki ga je hotel ustanoviti.

Z enega Gnidovčevih potov po Sloveniji je ohranjen ta dogodek: Nekaj Belokranjcev se je na večer vračalo s semnja v domače Lipje in Klopce. Zazvonilo je in kmetje so na glas odmolili Angel Gospodov. Dohitel jih je Gnidovec, ki je pešočil v Semič. „Dober večer! Vidim, da ste verni možje. Ako vam je prav, pridite jutri zjutraj ob štirih v semiško cerkev. Tam bom spovedoval in maševal.“ Možje so obljubili in držali besedo. Doživljaj jim je ostal v neizbrisnem spominu.

Štiri leta po udeležbi na Jegličevi biserni maši je bil Gnidovec v Ljubljani na pogrebu velikega škofa, sopusvečevalca prt njegovem škofovskem posvečenju. Z nuncijem Pellegrinettijem, beograjskim nadškofom dr. Ujčićem, krškim škofom dr. Srebrničem in ljubljanskim škofom dr. Rožmanom je 5. julija 1937 po slovesnem

rekviemu in govoru lavantinskega škofa dr. Tomažiča Gnidovec v stolnici opravil obred predpisanih petih absolucij.

Čez dobro poldrugo leto sta dr. Ujčič in dr. Srebrnič s tremi drugimi škofi opravila ta obred njemu.